

Jak pomáháme předcházet střetům zájmů v Moldavsku?

12.12.2024 - | Transparency International ČR

Moldavsko se nachází ve velmi složité situaci, kdy politická a ekonomická nejistota klade velké nároky na schopnost země implementovat efektivní reformy.

Geopolitické napětí, zejména obavy z účasti ve válce na Ukrajině, spolu s rostoucí nedůvěrou vůči vládním institucím, komplikuje jak politickou stabilitu, tak i ekonomický rozvoj. I přes přijetí řady protikorupčních zákonů se Moldavsko potýká s výzvou jejich praktického uplatňování.

Střet zájmů jako významná překážka

Klíčovou překážkou v této oblasti je střet zájmů, který nejen že oslabuje důvěru veřejnosti v politický systém, ale také přispívá k neefektivní správě a alokaci veřejných prostředků.

Vzhledem k těmto výzvám je prevence střetu zájmů zásadní pro rozvoj a stabilitu Moldavska. Ačkoliv se politická situace nadále vyvíjí, stabilizace těchto mechanismů se ukazuje jako základní krok v procesu evropské integrace.

„Kromě toho v Moldavsku chybí porozumění těmto předpisům mezi starosty nebo jejich poradci, místními zastupiteli a úředníky, což ztěžuje jejich efektivní implementaci v praxi. A to je hlavní důvod proč se v našem projektu zaměřujeme na lokální administrativu a hodláme se soustředit na ní i nadále,” vysvětluje Lenka Stružinská, projektová manažerka TI ČR.

Moldavsko se v rámci Indexu vnímání korupce za rok 2023 (Corruption Perceptions Index – CPI), který každoročně vydává mezinárodní sekretariát TI v Berlíně, umístilo se 42 body ze 100 možných na 76. místě ze 180 hodnocených zemí. Pro srovnání Česko v CPI získalo 57 bodů a obsadilo 41. příčku. Průměr EU je 64 bodů.

V rámci občanské společnosti je pak střet zájmů vnímán spíše jako okrajová záležitost, která neovlivňuje širší politické či sociální dění v zemi. V Moldavsku je přitom běžnou praxí, že lidé poskytují pracovní místa svým rodinným příslušníkům či přátelům, což je často považováno za kulturní normu.

Zapojení Národního úřadu pro integritu

Kromě moldavské kanceláře TI se do projektu zapojil i Národní úřad pro integritu (National Integrity Authority – NIA), který naši iniciativu nejen vítá, ale i podporuje.

NIA se dlouhodobě potýká s nedostatkem adekvátních kontrolních nástrojů a s nízkým zájmem ze strany zákonodárných orgánů, což ztěžuje jeho práci.

Úřad si navíc dobře uvědomuje, jak klíčové je posunout problematiku střetu zájmů na novou úroveň, zejména v kontextu aspirací Moldavska na vstup do Evropské unie.

Nedostatečné vymáhání pravidel pro prevenci střetu zájmů je totiž jednou z překážek, které musí Moldavsko odstranit, pokud chce uspět v procesu evropské integrace.

Naše práce je zaměřena především na lokální politiku, protože na této úrovni dochází nejčastěji k problémům způsobeným neznalostí nebo nepochopením pravidel.

Učební materiály pro starosty a zastupitele

Společně s našimi partnery jsme vytvořili srozumitelné a praktické učební materiály, které jsme použili k proškolení více než 100 starostů a místních zastupitelů v rámci regionálních vzdělávacích aktivit.

„Po položení základů a rozšíření povědomí o problematice střetu zájmů se plánujeme zaměřit na konkrétní nástroje a jejich praktické použití. Chceme vytvořit návody a metodiky, jak například vyplňovat majetková přiznání nebo hlášení střetu zájmů, které jsou klíčové pro transparentnost a prevenci korupce,“ objasňuje Lenka Stružinská.

Tento přístup nám umožní zavádět dobrou praxi odspodu, což by mělo mít dlouhodobý vliv nejen na místní politiku, ale i na národní úroveň.

Parlamentní volby, které se v Moldavsku uskuteční v červenci 2025, mohou výrazně ovlivnit směr, jakým se bude země dále ubírat.

Vzhledem k nedávným zkušenostem z jiných zemí, kde například došlo k nárůstu proruských tendencí (např. při vměšování Ruska do voleb), bude důležité se zaměřit na majetková přiznání představitelů hlavních politických stran.

To nám umožní lépe pochopit a odhalit potenciální střety zájmů, což přispěje k větší transparentnosti volebního procesu a odpovědnosti v politickém procesu.

Poděkování za podporu

Tento výstup vznikl v rámci projektu realizovaného z prostředků Ministerstva zahraničních věcí ČR v rámci programu Transition Promotion.

Projekty a kauzy: Střet zájmů na lokální úrovni v Moldavsku

<https://www.transparency.cz/jak-pomahame-predchazet-stretum-zajmu-v-moldavsku>